EDUSKUNNAN LAKIVALIOKUNNALLE

LAUSUNTO U-KIRJEESTÄ 1/2017 vp

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rahanpesun torjumisesta rikosoikeuden keinoin

Yleistä

Lausuntoa on pyydetty U-kirjeestä 1/2017, joka koskee ehdotusta direktiiviksi rahanpesun torjumisesta rikosoikeuden keinoin. Euroopan komission ehdotuksen 21.12.2016 (KOM(2016) 826 lopullinen) mukaan rahanpesurikosten alaa ehdotetaan nykyisestä neuvoston puitepäätöksen (2001/500/YOS) määrittelemästä tasosta laajennettavaksi ja rajoitussäännöksiä supistettavaksi tai poistettavaksi.

Helsingin käräjäoikeus puoltaa ehdotettuja lainsäädäntömuutoksia eikä käräjäoikeudella ole olennaisin osin niihin huomauttamista. Ehdotetut muutokset rahanpesun kriminalisointiin ovat lähtökohtaisesti kannatettavia ja niiden perusteet hyväksyttäviä.

Ehdotus rahanpesu- ja kätkemisrikosten tunnusmerkistötekijöiden muutoksista

Merkittävänä ehdotettuna muutoksena rahanpesurikoksen kriminalisointiin on pidettävä ehdotusta luopua rahanpesurikoksen tunnusmerkistön edellytyksenä olevasta hyötymis-, peittämis- tai salaamistarkoituksesta. Tämä rajoitussäännös on aiheuttanut myös kansallisessa oikeuskäytännössä näyttöongelmia (esim. KKO 2009:59). Käräjäoikeuden näkemyksen mukaan tunnusmerkistössä olevan rajoituksen poistamista voidaan tältä osin pitää säännöstä selkeyttävänä ja lakia rajoituksen poistamisen jälkeen helpommin sovellettavana.

Vastaavalla tavalla perusteltua olisi käräjäoikeuden näkemyksen mukaan luopua kätkemisrikoksen osalta ehdotukseen ainakin välillisesti sisältyvästä edellytyksestä, että kätkemisrikoksessa rikoksen kohteena olevan omaisuuden on oltava peräisin varkaus-, kavallus-, ryöstö-, kiristys-, petos-, kiskonta- tai maksuvälinepetoksesta. Tältä osin U-kirjeessä on arvioitu komission ehdotuksen

poikkeavan Suomen voimassa olevasta lainsäädännöstä. Myös tämä rajoitussäännös on aiheuttanut oikeuskäytännössä soveltamisongelmia nimenomaisesti tapauksissa, joissa esirikos jää joko kokonaan tai osittain yksilöidysti selvittämättä (esim. KKO 2004:24).

Itsepesusta

Ehdotuksen mukaan myös sellainen rahanpesu, jossa tekijä on itse ollut osallisena esirikokseen tulisi kriminalisoida. Tältä osin erityistä huomiota tulisi kiinnittää kysymykseen, kuinka estetään saman teon tuleminen rangaistavaksi kahteen kertaan (ne bis in idem) sekä lisäksi sen määrittelemiseen selkeästi, missä vaiheessa ja millä edellytyksillä rikoshyödyn hallussa pitäminen tulisi arvioitavaksi erikseen rangaistavana rahanpesurikoksena.

Rahanpesurikosten kokonaisuudistuksesta (HE 228/2016 vp)

Eduskunnan käsiteltävänä on rahanpesurikosten kokonaisuudistus (HE 228/2016 vp). Tarkoituksenmukaista ja toivottavaa olisi, että komission ehdotuksen sisältämät muutokset otettaisiin huomioon jo rahanpesulainsäädännön kokonaisuudistusta käsiteltäessä.

Tilastotietoa

Rahanpesurikoksia on käräjäoikeuksissa valtakunnan tasolla käsitelty Tilastokeskuksen tilastotietojen perusteella lukumäärittäin seuraavasti:

2009 yhteensä 16 asiaa
2010 yhteensä 16 asiaa
2011 yhteensä 25 asiaa
2012 yhteensä 36 asiaa
2013 yhteensä 56 asiaa
2014 yhteensä 63 asiaa
2015 yhteensä 73 asiaa

Vaikka juttumäärät näyttäisivät olevan määrällisessä kasvussa, rahanpesurikokset ovat käräjäoikeuksissa edelleen suhteellisen pieni asiaryhmä. Lisäksi pääsääntöisesti rahanpesurikoksia käsitellään harvoin ainoana asiaan liittyvänä rikoksena. Usein rahanpesurikos käsitellään samassa käsittelyssä varsinaisen esirikoksen kanssa. Tavallisimpia rahanpesurikosten esirikoksia ovat olleet taloudellista hyötyä synnyttävät talousrikokset kuten petos-, velallisen epärehellisyys-, ja veropetosrikokset.

Ehdotetut muutokset lainsäädäntöön eivät oletettavasti ainakaan merkittävällä tavalla tulisi lisäämään käräjäoikeuden työmäärää tai muutoinkaan vaikuttaisi käräjäoikeuden toimintaan.

Lausunnon on valmistellut käräjätuomari Tero Kujala

Laamanni Tuomas Nurmi

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Telefax	Sähköposti
PL 650	Porkkalankatu 13	029 56 44200	029 56 44417	helsinki.ko@oikeus.fi
00181 HELSINKI	00180 HELSINKI			